

Nu har fedtemøgets fader sagt undskyld for ødelæggelsen af havmiljøet, men er det virkelig nok?

Kjeld Hansens bog om landbrugslobbyens magt og det kvalte havmiljø er en chokerende og obligatorisk øjenåbner

Skrevet af: [Karen Syberg](#)

Der kan trækkes en lige linje fra de omfattende liberaliseringer af landbrugslovgivningen, som Venstre satte i værk fra 2001, til fedtemøgets hærgen og biodiversitetens nedgang i dag, skriver Kjeld Hansen i ny bog.

Morten Rasmussen/Biofoto/Ritzau Scanpix Foto: Morten Rasmussen/Biofoto/Ritzau Scanpix

Information

7. april 2026

Når man læser Kjeld Hansens lille bog, *Vort moderlige hav*, opdager man, at man jo egentlig vidste det meste af, hvad der står i den. Men det er viden, man pletvist er blevet præsenteret for hen over et tidsrum på omkring 25 år, og som man som almindelig læser knap har kunnet fastholde konsekvenserne af, så netop at få det hele præsenteret på 128 små sider gør bogen til én stor og chokerende øjenåbner.

Man regnede jo nok med, at det stod ret galt til, men så galt, og i den grad baseret på direkte falske påstande, indædt lobbyarbejde og effektiv modarbejde af så at sige alle restriktioner på den gødningsspredning, der forurener havet, har vist de færreste trods alt klart for sig.

'Vort moderlige hav. Et essay om den politiske ansvarsløshed, der førte til ødelæggelsen af havet omkring Danmark' · Kjeld Hansen · Frydenlund · 128 sider · 200 kroner

»En lige linje kan trækkes fra de omfattende liberaliseringer af landbrugslovgivningen, som systemskiftets fædre (læs Venstre, *red.*) satte i værk fra 2001, til fedtemøgets hærgen og biodiversitetens nedgang i dag. Blot 25 år tog det at ødelægge havet omkring Danmark. Til gengæld er det formentlig forever,« skriver Kjeld Hansen indledningsvist, og at læse sammentrængt, hvad der inden for disse seneste 25 år politisk er sket med landbrugets tilladelser til udledning af kvælstof – gylle og kunstgødning – på bogens korte plads, får det virkelig for alvor til at gå op for én, hvor katastrofalt sagerne har udviklet sig, sideløbende med tiltag som landbrugspakken, Grøn Vækst-planen, randzoneloven, og hvad tiltagene ellers hedder.

I godt 25 år har man kunnet følge med i skæbnen for EU's vandrammedirektiv, man har fulgt »ikke en frø, ikke en fugl, ikke en fisk« i Anders Fogh Rasmussens tid som statsminister; fulgt Eva Kjær Hansens favorisering af landbrugets interesser i hendes ministertid, og – frem for alt – Lars Løkke Rasmussens fredning af samme interesser, hvilket han senere har undskyldt for. Men som Kjeld Hansen afslutningsvis skriver: »Nu har fedtemøgets fader så sagt undskyldt for ødelæggelsen af danskernes havmiljø. Er det virkelig nok?«

Hele hans bog svarer nej.

Indædt landbrug

Noget, man virkelig får indblik i, er, hvor indædt landbruget i hele perioden har modarbejdet alle politiske forsøg på at inddæmme brugen – forbyde har der på intet tidspunkt været tale om – af den gødning på markerne, der i dag har resulteret i fedtemøget, det slimede algelag,

som har overtrukket havbunden og har dræbt ålegræsset såvel som livet i havet langs vore kyster.

Den gylle, der spredes på markerne, modsvarer toiletaffald fra 30-35 millioner mennesker, oplyser Kjeld Hansen. Landsforeningen Bæredygtigt Landbrug, der blev stiftet i 2010, hævdede angiveligt blandt andet, at restriktionerne på gødningsforbruget resulterede i så dårligt korn, at det hverken kunne bruges til brød eller øl. Hvilket kort sagt var løgn, men det er, ifølge Kjeld Hansens dokumentation, en helt forbløffende stor del af de udsagn og indsigelser, landbruget i tidens løb har disket op med.

Selve navnet Bæredygtigt Landbrug er et fint eksempel. Det hører til historiens få muntre indslag, at Kjeld Hansen, der selv er landmand, hoppede på limpinden og meldte sig ind i foreningen, da den blev stiftet – og ud igen, da det efter nogle måneder gik op for ham, hvad 'bæredygtigt' stod for: Fri adgang for landbruget til suverænt at afgøre, hvordan markerne skulle gødes.

Og i dag?

Når man i dag læser om, hvordan landbrugsinteresserne kæmper for at begrænse restriktionerne på gødning over de områder, hvor grundvandet dannes, bliver ens bange anelser til direkte neglebiddende skræk. Vil dagens kommunal- og Christiansborgpolitikere være i stand til at hamle op med landbrugsbersærkerne? Vil landmanden Troels Lund Poulsen, som angiveligt med åbne øjne selv har sprøjtet gødning på grundvandsområder, fordi det var lovligt? Vil Lars Løkke Rasmussen, der som formand for Moderaterne hævder at have skiftet mening og nu går ind for at frede grundvandsområderne? Især hvis han, som noget vel stadig tyder på, kan blive tungen på vægtskålen i den regeringsdannelse, som i skrivende stund endnu er til forhandling.

Det får vi først et svar på senere, men uanset hvad der sker i nærmeste fremtid, så er Kjeld Hansens lille bog nærmest obligatorisk læsning, hvis man bare er det mindste interesseret i fremtiden for havet omkring Danmark såvel som i landbrugets hele forvaltning af den jord, det råder over. Og som efterhånden end ikke dyrkes af danske bønder, men af en seks-syv fonde, som for en del ejes af udenlandske investorer. Hvor længe skal landbrugslobbyen blive ved med at holde os som gidsler?

Til en begyndelse kan man i hvert fald læse bogen.